

Zpravodaj

Odborné vzdělávání v zahraničí

č. 9/2003

(20. září)

Priority italského předsednictví v oblasti vzdělávání	3	Výčet priorit v oblasti vzdělávání. Programy EU. Podpora kulturní a jazykové rozmanitosti.
Lingvistická rozmanitost Evropy a učení se jazykům	4	Akční plán Evropské komise na podporu jazykového vzdělávání a lingvistické rozmanitosti na léta 2004 - 2006.
Projekt EU „m-learning“	4	Využití mobilních telefonů ve vzdělávání. Dva různé příklady.
Postavení vědců v Evropské unii	5	Opatření navrhovaná Evropskou komisí, která mají za úkol zlepšit postavení výzkumných pracovníků a zabránit „odlivu mozků“ z EU.
Celoživotní vzdělávání v globální znalostní ekonomice	5	Zpráva světové banky. Tradiční a nový model vzdělávání. Úloha vlády.
Co to je, když se řekne Peer?	6	Různé významy tohoto slova.
Profesní příprava nezaměstnaných ve Španělsku	7	Plán profesní přípravy a zařazení do zaměstnání - FIP.
Závěrečné zkoušky ve středních školách ve Velké Británii	8	GCSE, GCE <i>A-level</i> , GCE AS <i>qualification</i> , AVCE, VCE. Tabulka výsledků <i>A-levels</i> .
Blended Learning	10	Příklady učení určeného převážně dospělým.
Září v CEDEFOP	10	Nesoulad v kvalifikacích a jako ho překonat.
Nové cesty ke vzdělávání ve Francii	11	Celoživotní vzdělávání, sítě, lidové univerzity.
Sokrates - Grundtvig	12	Název nové akce programu Sokrates.
Problematika vzdělávání prostřednictvím Internetu	13	Problémy úsudku, psychologické vzdálenosti a etiky.
Celoživotní vzdělávání v Německu – názory BIBB	14	Doporučení BIBB pro utváření celkového systému celoživotního vzdělávání v Německu.
Občanská výchova imigrantů ve Velké Británii	15	Navrhované kurzy a testy.
Postavení profesní přípravy ve Finsku	16	Šetření názorů finských učitelů.
Nové knihy v knihovně	16	UNESCO, Eurostat, Moravská zemská knihovna.
Příloha V: E-learning – glosář základních termínů	1-2	

Itálie se od července ujala předsednictví Evropské unie a oznámila řadu priorit v oblasti vzdělávání. Jednou z nich je i podpora kulturní a jazykové rozmanitosti v Evropě. Podobné téma má akční plán Evropské komise, který se zaměřuje na učení se cizím jazykům. Ideální občan EU by měl kromě své mateřštiny ovládat ještě alespoň dva další jazyky. Plán zdůrazňuje úlohu médií při vytváření podněcujícího prostředí pro učení se jazykům. Přímo se zmiňuje o používání titulků v kinech a v televizi tak, aby diváci měli možnost poslouchat originální znění. O úskalích přijímání veškerých poznatků ze světa prostřednictvím jednoho cizího jazyka, většinou angličtiny, jsme na tomto místě už psali. V souvislosti s médii a jazykovým vzděláváním může jako odstrašující příklad posloužit (z televize odposlechnutý) dialog ze seriálu o Poirotovi. „Mohu si k vám přisednout, pane Poirote?“, ptá se ve vlaku mladá dívka. „Pas du tout, mademoiselle!“ odpovídá zdvořile Poirot.

Podle znalosti cizích jazyků u svých občanů se Velká Británie řadí na jedno z posledních míst v Evropské unii. Studenti středních škol považují cizí jazyky za příliš obtížné, takže si je raději k závěrečným zkouškám nevolí, podobně jako fyziku či chemii. Navíc má Spojené království nedostatek učitelů přírodních věd. Nyní se objevil návrh přijímat na místa učitelů mladé Rusy, kteří mají na rozdíl od svých britských kolegů aprobaci na dva vyučovací předměty a jejichž znalost angličtiny je prý většinou velmi dobrá. To by mohlo ovlivnit i znalost jazyků u anglických žáků. Třeba by někteří z nich začali s ruštinou.

Učení se jazykům je dobrá náplň celoživotního vzdělávání, protože je nevyčerpatelná. Jednak je jazyků mnoho, jednak se stále vyvíjejí. Posunuje se význam některých slov a vytvářejí se nová slovní spojení – viz například anglický výraz „peer“ (strana 6), nebo „blended learning“ (strana 10). V celoživotním vzdělávání se začal používat výraz „just in time“, který se dříve vyskytoval v logistice a znamenal, že se materiál neskladoval, nýbrž byl dovezen k dalšímu zpracování právě včas. Ve vzdělávání to znamená, že některým věcem (počítačovým programům, ovládání složitých přístrojů, vyhledávání v elektronickém katalogu apod.) nemá cenu učit se do zásoby, ale právě včas, aby člověk mohl své znalosti a dovednosti hned začít používat a tím si je upevnit.

Tématem celoživotního vzdělávání se zabývá Světová banka (strana 5). Ve Francii se vytvářejí nové vzdělávací sítě, které spojují lidové univerzity v celé zemi (strana 11). Spolkový ústav odborného vzdělávání – BIBB (strana 14) předkládá své návrhy na vytvoření systému celoživotního vzdělávání v Německu. V úvodu k článku, z kterého jsme čerpali, se generální tajemník BIBB věnuje úvahám o termínu celoživotního učení:

„Již nějaký čas v ústavu diskutujeme na téma, zda by nebylo smysluplnější nahradit výraz celoživotní učení (*Lebenslanges Lernen*) výrazem učení provázející život (*Lebensbegleitendes Lernen*). Neboť u mnoha starších výdělečně činných či nezaměstnaných lidí může představa celoživotního učení znamenat něco přímo hrozivého. Mnichovský profesor Karlheinz A. Geißler¹ proto hovořil ironicky o celoživotně vleklém učení, celoživotně zdoluhavém učení, celoživotním otravování učení, celoživotním uučení se, unudění se k smrti učení, na celý život poněkud dlouhém učení (*Lebenslängliches Lernen*). Potěšení z učení podle něj tlakem k celoživotnímu učení vezme za své; musí být přece také možnost na nějakou dobu přestat, oprostít se od neustálého učení a jeho tlaku.“ (*Přeložil a ekvivalenty vybavil M. Stretti.*)

Na straně 12 se dozvíte, kdo to byl N. F. S. Grundtvig, i jak vypadal. Možná trochu v rozporu s etikou (strana 13), jsme stáhli jeho podoběnku z Internetu a doplnili ji údaji z Ottova slovníku naučného. Elektronická média a tištěné knihy si jak je vidno nekonkurují, ale vzájemně se doplňují. **AK**

---

¹ Karlheinz A. Geißler je člověk s originálními názory. Viz též Geißler, K.A.: Od mistrovství ke kariéře v zaměstnání. Zpravodaj, 1995, č. 11, s. 1 – 10.

Priority italského předsednictví v oblasti vzdělávání

1. července 2003 převzala Itálie předsednictví Evropské unie a vyhlásila témata, kterým se hodlá v průběhu svého půlročního působení v předsednické funkci především věnovat. V oblasti vzdělávání jsou to:

Evropa založená na znalostech

Prioritním cílem Lisabonské strategie je posílit politiku zaměřenou na vytvoření Evropy založené na znalostech. Itálie se chce ujmout tohoto úkolu, protože si uvědomuje, že evropské systémy vzdělávání je třeba přizpůsobit požadavkům společnosti, že je nutné zvýšit míru zaměstnanosti a úroveň zaměstnání. Koordinace různých nástrojů vzdělávání na evropské úrovni musí být posílena tak, aby studenti a učitelé mohli využívat výhod mobility, rozšiřovat si tímto způsobem své znalosti a podílet se o ně.

Rozvoj lidského kapitálu

Při postupném uskutečňování znalostní ekonomiky je lidský kapitál klíčovým zdrojem hospodářského a společenského rozvoje v členských státech EU. V průběhu italského předsednictví se v souladu s tím bude speciální ministerský projekt zaměřovat na lidský kapitál chápaný jako faktor hospodářského růstu, inovací, zaměstnatelnosti a sociální soudržnosti, a na lepší využívání vzdělávacích prostředků.

Předčasné opouštění školy a nespokojenost mládeže

Učební proces se musí stát atraktivnější tak, aby se předcházelo předčasným odchodům ze školy a vytváření negativních postojů žáků ke vzdělávání. Tímto problémem se bude zabývat zasedání ministrů a usnesení Rady.

Evropská spolupráce ve vzdělávání a profesní přípravě

Během italského předsednictví bude pokračovat diskuse o vypracování předběžné zprávy o realizaci pracovního programu zaměřeného na dosažení společných cílů pro vzdělávací systémy a na posílení evropské spolupráce ve vzdělávání.

Program *Erasmus World* (někdy též *Erasmus Mundus*)

Itálie bude podporovat zahájení nového programu EU *Erasmus World* (2004 – 2008), který má posílit spolupráci a mobilitu mezi vysokoškolskými institucemi v členských státech EU a v ostatních zemích světa.

Programy e-Learning, Sokrates, Leonardo da Vinci a Mládež

Itálie bude podporovat přijetí nového programu e-Learning a po dohodě s Evropskou komisí zahájí debatu o další generaci programů Sokrates, Leonardo da Vinci a Mládež.

Nový stimul pro evropskou mládež

V návaznosti na Bílou knihu Evropské komise *A new impetus for European youth* bude Itálie prosazovat potřebu mladých lidí hrát větší roli v politice a v rozhodování o záležitostech, které se jich týkají.

V kontextu integrace různých kultur středozemních států bude Itálie podporovat hlavně mobilitu mladých lidí prostřednictvím možností nabízených programem Mládež.

Podpora kulturní a jazykové rozmanitosti v Evropě

Italské předsednictví bude klást velký důraz na podporu kulturní a jazykové rozmanitosti v Evropě. Jedním z cílů v této oblasti je zkoumat strategie pro urychlení kulturní integrace nových členských států.

Pramen:

<http://www.ueitalia2003.it/EN> ■

Lingvistická rozmanitost Evropy a učení se jazykům

Koncem července přijala Evropská komise akční plán na podporu jazykového vzdělávání a lingvistické rozmanitosti na období let 2004 – 2006.² V rámci plánu se budou vyvíjet činnosti ve třech oblastech:

- Poskytnout příležitost k celoživotnímu jazykovému vzdělávání všem občanům;
- Zlepšit vyučování cizím jazykům;
- Vytvořit příznivější prostředí pro používání různých jazyků.

Vyučování cizím jazykům již nyní podporují programy Sokrates (všeobecné vzdělávání) a Leonardo da Vinci (odborné vzdělávání).

Kromě toho jsou specifické projekty jazykového vzdělávání financovány ze strukturálních fondů a Evropskou investiční bankou. Významnou roli hraje také program EU pro audiovizuální průmysl, MEDIA Plus.

Členské státy a EU jako celek získaly cenné zkušenosti v průběhu roku 2001, který byl vyhlášen Evropským rokem jazyků, i z následných aktivit. Ty se dají shrnout do tří okruhů:

- Učení se jazykům je celoživotní činnost. Učení by mělo začít co nejdříve (dokonce v předškolním věku), postupně zahrnout dva cizí jazyky a pokračovat ve vysokoškolském vzdělávání a ve vzdělávání dospělých.
- Školy musí věnovat jazykové výuce více pozornosti a nabízet co možná nejširší výběr jazyků. Vyučování některým předmětům může být poskytováno žákům v cizím jazyce, v rámci integrovaného učení se obsahu a jazyku (*Content and Language Integrated Learning* – CLIL). Příhraniční regiony v tom mají výhodu, protože si mohou vyměňovat učitele. Také je důležité zajistit spolehlivé metody hodnocení jazykových znalostí. Dobrý základ pro posouzení jazykových kompetencí jednotlivců poskytuje Společný evropský referenční rámec pro jazyky vypracovaný Radou Evropy.³ Evropská komise hodlá v krátké době navrhnout periodický test, s jehož pomocí by se shromažďovala data pro nový evropský indikátor jazykových kompetencí.
- Evropané musí mít více příležitostí k učení a k používání svých jazykových znalostí. Kroky v tomto směru budou zahrnovat plány na podporu všech jazyků, včetně regionálních a menšinových, lepší využití znalostí bilingvních a trilingvních lidí a dočasných rezidentů pro dobro společenství jako celku, zvýšené používání Internetu pro jazykové vzdělávání a rozšířenější používání titulků v televizi a v kinech.

Pramen: <http://europa.eu.int> ■

Projekt EU „m-learning“

Projektu s názvem „m-learning“ („m“ znamená mobilní telefon), který podporuje Evropská unie, se účastní Spojené království, Švédsko a Itálie. Projekt se zaměřuje na mladé lidi ve věku 16 – 24 let. V projektu se využívají mobilní telefony a malé počítače (které se drží v ruce) k osvojování základních dovedností ve čtení, psaní a počítání mladými lidmi, kteří předčasně opustili vzdělávací systém. Výhodou je možnost okamžité zpětné vazby a též určitá míra soukromí pro ty, kdo se za své nedostatky stydí.

Na univerzitě v Regensburgu se hledá jiné využití mobilních telefonů. Nová technologie by měla umožnit studentům, kteří se nemohou dostavit na přednášky osobně, aby je mohli sledovat prostřednictvím mobilního telefonu.

Pramen:

Mobile phones present new learning opportunities. *Education in the News: Europe*, 2003, č. 25, s. 2. ■

² Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004-2006. Brussels, 24.07.2003, COM (2003) 449 final. (*V tištěné podobě je k dispozici v knihovně.*)

³ http://www.culture2.coe.int/portfolio/documents_intro/common_framework.html

Postavení vědců v Evropské unii

Evropská komise navrhla opatření ke zlepšení kariérního postupu výzkumných pracovníků v Evropě. Opatření, zveřejněná 18. července 2003, mají zabránit „odlivu mozků“ z Evropy do Spojených států a dalších zemí, které nabízejí vědcům lepší podmínky.

Evropská unie produkuje v relativních číslech více přírodovědců než USA, má však méně vědeckých pracovníků (podíl vědeckých pracovníků v ekonomicky aktivní populaci v EU je 5,36 ‰, v USA 8,66 ‰ a v Japonsku 9,72 ‰).

Mezi opatření navrhovaná Evropskou komisí patří:

- „Charta evropských výzkumných pracovníků“ pro řízení kariéry lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji;
- „Zákoník chování pro přijímání výzkumných pracovníků“ na evropské úrovni;
- vytvoření rámce pro zaznamenávání a uznávání profesních úspěchů výzkumných pracovníků v průběhu jejich kariéry;
- vytvoření platformy pro sociální dialog výzkumných pracovníků;
- navržení vhodných nástrojů pro zajišťování nezbytného vývoje obsahu vzdělávání budoucích vědců;
- vytvoření mechanismů zaručujících, aby doktorandi měli odpovídající příjmy a minimální sociální zabezpečení.

Současná opatření určená výzkumným pracovníkům jsou:

- 6. výzkumný rámcový program EU (2003 – 2006);
- *Marie Curie Actions*, které kladou velký důraz na počáteční vzdělávání výzkumných pracovníků a na první údobí jejich kariéry;
- Evropský portál mobility výzkumných pracovníků (spuštěný 10. 7. 2003) a vytváření sítě středisek mobility (ERA-MORE).

Prameny:

<http://europa.eu.int/>

http://europa.eu.int/eracareers/index_en.cfm

http://europa.eu.int/comm/research/fp6/mariecurie-actions/home_en.html ■

Celoživotní vzdělávání v globální znalostní ekonomice

V letošním roce vydala Světová Banka zprávu nazvanou Celoživotní vzdělávání v globální znalostní ekonomice: Úkoly pro rozvojové země.⁴

První část zprávy se zabývá otázkami ekonomiky řízené znalostmi a měnicími se potřebami trhu práce. Druhá část je věnována transformujícímu se procesu učení. Třetí část sleduje otázky řízení systému celoživotního vzdělávání. Možnosti financování celoživotního vzdělávání jsou obsahem čtvrté části a v závěrečné části nazvané Kupředu (*Moving forward*) se studie zabývá nutností a možnostmi analýzy existujícího stavu národních vzdělávacích systémů a potřebou jejich trvalých změn.

Následující tabulky jsou vybrány ze třetí části, která popisuje trendy ve vývoji vládních institucí odpovědných za celoživotní vzdělávání, objasňuje rámec zajišťování kvality (certifikace kompetencí, akreditace institucí, dostupnost informací) a dosahování rovnosti v přístupu ke vzdělávání.

---

⁴ Lifelong Learning in the Global Knowledge Economy: Challenges for Developing Countries. A World Bank Report. Washington, World Bank 2003. 141 s. *Sg. knihovny NÚOV 25 083.*

Tabulka 1: **Rámec, obsah a poskytování vzdělávání a odborné přípravy v tradičním modelu a v modelu celoživotního vzdělávání**

<i>Dimenze</i>	<i>Tradiční model</i>	<i>Model celoživotního vzdělávání</i>
Rámec	<ul style="list-style-type: none"> Formální vyučování od základního po vysokoškolské vzdělávání 	<ul style="list-style-type: none"> Vzdělávání v průběhu životního cyklu – ve škole, v zaměstnání, v důchodu
Obsah	<ul style="list-style-type: none"> Získávání a opakování znalostí Řízený kurikulem 	<ul style="list-style-type: none"> Utváření, získávání a využívání vědomostí Rozdílné zdroje vědomostí Posilování sebevědomí žáků* Řízený kompetencemi
Poskytování	<ul style="list-style-type: none"> Omezené učební možnosti a formy Formální instituce Jednotné centralizované řízení Řízené nabídkou 	<ul style="list-style-type: none"> Množství učebních možností, situací a forem Nové pedagogické přístupy Poskytování podporované technologiemi Pluralistický, flexibilní decentralizovaný systém Řízené žákem

Tabulka 2: **Tradiční role vlády a její nová role ve znalostní ekonomice**

<i>Politické úlohy</i>	<i>Současná role</i>	<i>Role ve znalostní ekonomice</i>
Integrace/koordinace na národní úrovni	Přijímá oddělené sektorové přístupy	Koordinuje mezioborové přístupy
Koordinace mezi různými úrovněmi řízení	Jednosměrné řízení a regulace	Dvousměrná vzájemná podpora a partnerství
Vláda jako umožňovatel	Řídí a reguluje	Vytváří možnosti volby, poskytuje informace a podněty, usnadňuje spolupráci a zajištění
Spojení mezi vzděláváním a trhem práce/společností	Nabídka je řízena institucemi	Poptávka je řízena žáky
Systém zajišťování kvalifikací	Národní standardy svázané s kurikulem a s hodnocením studentů	Diverzifikovaný systém uznávání a řízení kvality
Správa a řízení	Poskytuje pravidla a směrnice	Vytváří podněty, pomáhá různým poskytovatelům

*Termín „žák“ je zde používán v obecném slova smyslu, místo těžkopádného sousloví „učící se jedinec“.

Přeložil Petr Viceník

Co to je, když se řekne *Peer*?

Anglické podstatné jméno *peer* označuje (mimo člena Sněmovny lordů, neanglického aristokrata apod.) člověka rovnocenného jinému člověku v určitém smyslu, například věkem, vzděláním nebo společenským postavením. Do češtiny se někdy překládá jako vrstevník, např. ve spojeních *peer group* – vrstevnická skupina, *peer pressure* – tlak vrstevníků, obvykle v negativním směru (alkohol, drogy, kouření), *peer helpers* – pomocníci pomáhající vrstevníkům odolat výše zmíněnému tlaku atd.

Ve spojení *peer review* se jedná o rovnocennost ve vzdělání, v pracovní pozici apod. Redakce vědeckých časopisů používají před publikací článků *editorial peer review*, tzn. že dají článek k posouzení jinému vědci, který je vůči autorovi v rovnocenném postavení. *Peer review* používají i podniky, které si nechávají posoudit svou účetnickou a auditorskou činnost pracovníkem z jiného podobného a z různých hledisek rovnocenného podniku.

Anna Konopásková

Editorial peer review: *Vladimír Voznička*

Profesní příprava nezaměstnaných ve Španělsku

Profesní přípravu nezaměstnaných ve Španělsku zabezpečuje především ministerstvo práce a sociálních věcí (*Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales*). Pro nezaměstnané bez kvalifikace nebo s nedostačující či neadekvátní kvalifikací je určen Plán profesní přípravy a začlenění do zaměstnání (*Plan nacional de formación e inserción profesional – FIP*), v jehož rámci je nezaměstnaným poskytována kvalifikace vyžadovaná na trhu práce, která jim usnadní hledání zaměstnání.

Národní ústav práce (*Instituto Nacional de Empleo – INEM*), případně úřady autonomních společenství (Cataluña, Galicia, Comunidad Valenciana, Andalucía, Canarias, Extremadura, Navarra, Aragón, Baleares, Castilla-La Mancha, Madrid, Cantabria, La Rioja, Castilla y León, y Murcia) s touto pravomocí vypracovávají každoročně plán kurzů se zaměřením na konkrétní potřeby v jednotlivých regionech a výrobních sektorech. Tyto potřeby zaznamenává oddělení výzkumu zaměstnanosti INEM, především na základě údajů o tendencích v zaměstnanosti za poslední 3 roky a údajů o zařazování absolventů kurzů do světa práce.

Kurzy profesní přípravy mají denní nebo dálkovou formu (obory, které je možné vyučovat dálkově, stanovuje ministerstvo práce a sociálních věcí) a zahrnují praktickou část, která probíhá ve školních dílnách (*aula-taller*) nebo v podnicích, s nimiž byly navázány smlouvy o spolupráci.

Při praxi v podnicích nejsou žáci v pracovním poměru. Firmy mohou dostávat finanční kompenzaci za žáky, kteří u nich absolvují praxi.

Na profesní přípravě v rámci FIP se podílejí různé instituce (na základě smlouvy či dohody o spolupráci s pověřenými úřady):

- Kooperační centra, která vyučují státem uznané obory;
- Podnikatelské či odborové organizace, školicí zařízení ve státním sektoru, Zastupitelské organizace „Sociální Ekonomie“, v nichž příprava probíhá v autorizovaných kooperačních centrech;
- Veřejná nebo soukromá vzdělávací zařízení či podniky, s nimiž byla předem sepsána dohoda o spolupráci s podmínkou, že příprava bude probíhat v jejich autorizovaných kooperačních centrech.

Plán FIP je určen především:

- Nezaměstnaným pobírajícím podporu;
- Nezaměstnaným starším 25 let, zvláště těm, kteří jsou nezaměstnaní déle než rok;
- Nezaměstnaným mladším 25 let, jejichž předchozí zaměstnání trvalo minimálně 6 měsíců;
- Žadatelům o první zaměstnání, pokud se firmy zavážou zaměstnat minimálně 60 procent absolventů kurzů;
- Nezaměstnaným, kteří mají potíže se zařazením do zaměstnání (ženy, které se chtějí vrátit do práce, handicapovaní a migranti).

Frekventanti kurzů mohou dostávat příspěvky na dopravu, ubytování a stravu a handicapovaní žáci též stipendium. Na příspěvky mají nárok i účastníci mezinárodních kurzů či odborné praxe v zahraničí.

Kooperační centrum (*Centro Colaborador*) je vzdělávací zařízení, které bylo akreditováno INEM nebo autonomním společenstvím, s přesným výčtem vyučovaných oborů uznávaných státem. Pro každý obor musí kooperační centrum splňovat podmínky stanovené při schvalování učebních osnov a minimálních znalostí nutných k udělení odpovídajícího osvědčení o odbornosti (*Certificado de profesionalidad*).

Každý vyučující musí být expertem v daném oboru a na jednoho učitele nesmí připadat více než 20 žáků.

Kooperační centrum musí dodržovat podmínky, na jejichž základě mu byla udělena akreditace, a přizpůsobovat se nově stanoveným požadavkům na státem uznávané obory.

Subvence kooperačním centrům je stanovena v modulech na žáka a hodinu. Ty platí na celém území země stejně a zohledňují druh oboru, úroveň kurzu, stupeň obtížnosti vyučované techniky a formu vyučování (denní/dálkové).

Mladí nezaměstnaní se mohou učit konkrétnímu řemeslu také praxí (pracují na reálném projektu) v tzv. školách dílnách (*Escuela Taller*) a domech řemesel (*Casas de oficios*).

V roce 2000 se profesní přípravy v rámci FIP zúčastnilo 290 tisíc lidí, z toho 61 % žen.

Ze španělštiny přeložila Jana Bačová

Pramen: http://www.inem.es/ciudadano/p_formacion.html

Upraveno a kráceno – úplný překlad je k dispozici v knihovně. ■

Uvedeným tématem se zabývá i tento článek Zpravodaje:

Španělský zákon o kvalifikacích a profesní přípravě 6/2003

Závěrečné zkoušky ve středních školách ve Velké Británii

Ve Velké Británii (přesněji řečeno v Anglii, Walesu a v Severním Irsku) jsou v průběhu vyššího sekundárního vzdělávání znalosti žáků hodnoceny ve dvou klíčových zkouškách.

První z nich absolvují žáci obvykle ve věku 16 let. Po úspěšném vykonání zkoušky dostávají **General Certificate of Secondary Education – GCSE** (Všeobecné osvědčení středoškolského vzdělání). Toto osvědčení v roce 1998 nahradilo dřívější *General Certificate of Education Ordinary-level* (GCE *O-level*) a *Certificate of Secondary Education* (CSE). Zkouška se skládá z jednotlivých předmětů (obvykle z 5 – 8). GCSE se uděluje na konci povinné školní docházky.

Vzdělávání po povinné školní docházce se ukončuje zkouškami, po jejichž úspěšném složení žáci získají některé z těchto osvědčení:

General Certificate of Education Advanced-level – GCE A-level (Všeobecné osvědčení vzdělání – pokročilá úroveň). Běžně se označuje jen jako „*A-level*“.

Zkouška se skládá z jednotlivých předmětů, po dvou letech studia následujících po získání GCSE, tedy obvykle ve věku 18 let. Žáci normálně skládají zkoušky ze tří předmětů; minimální ani maximální počet předmětů však není formálně stanoven. Kombinace předmětů je libovolná, omezená jen nabídkou a rozvrhem dané školy. Nadaní žáci mohou skládat zkoušky dříve než po dvou letech studia. (Ke zkouškám se mohou přihlásit i ti, kdo se vzdělávali sami, nebo studovali v zahraničí.) Kurz ukončovaný zkouškou *A-level* se skládá ze šesti jednotek.

General Certificate of Education Advanced Subsidiary qualification – GCE AS qualification (Všeobecné osvědčení vzdělání – pokročilá vedlejší kvalifikace). Zkráceně se označuje jako **GCE AS qualification**.

V září 2000 tato zkouška nahradila dřívější *GCE Advanced Supplementary examination*. *GCE AS qualification* byla zavedena s úmyslem rozšířit počet předmětů studovaných v prvním ročníku *sixth form*.⁵ Obsah kurzu má ve srovnání s kurzem *A-level* poloviční rozsah – jen tři jednotky.

Advanced Vocational Certificate of Education – AVCE (Pokročilé profesní osvědčení vzdělání). Zkráceně se označuje jako **Vocational A-level**.

⁵ *Sixth form* označuje fázi studia ve vyšším sekundárním vzdělávání po povinné školní docházce. Žáci jsou obvykle ve 12. a 13. ročníku školního vzdělávání (16 – 18 let věku).

Vocational A-level je nové označení pro přepracovaný dvouletý kurz skládající se ze šesti jednotek dříve ukončovaný osvědčením *General National Vocational Qualification* – GNVQ (Všeobecné národní profesní kvalifikace). Žáci v něm získávají znalosti a dovednosti ze široké profesní oblasti. Jedno AVCE je ekvivalentem *General Certificate of Education Advanced-level* – *GCE A-level*. Existuje také dvojité udělení AVCE, které nahrazuje GNVQ s dvanácti jednotkami.

Advanced Subsidiary Vocational Certificate of Education – (Pokročilé vedlejší profesní osvědčení vzdělání). Zkráceně se označuje několika způsoby: ***Vocational Advanced Subsidiary, VCEs, Advanced Subsidiary VCEs***.

Toto osvědčení bylo zavedeno v září 2000 a nahradilo dřívější GNVQ na pokročilé úrovni s třemi jednotkami.

(Ve Walesu je v současné době zaváděna nová kvalifikace: ***Welsh Baccalaureate Qualification – the Welsh Bac***).⁶

Zkoušky jsou známkovány písmeny A-E, písmeno U označuje, že zkouška nebyla úspěšná.

Zavedení *GCE AS qualification* v roce 2000 mělo přinést do studia v *sixth form* větší rozmanitost. Předpokládalo se, že studující humanitních předmětů si budou jako doplněk volit předměty z přírodních věd a naopak a celkem si vyberou alespoň 6 předmětů. To se však nestalo. Většina žáků si zvolí na *AS-level* 4 předměty, jeden z nich potom opustí a z ostatních tří skládá zkoušky na *A-levels*.

Žáci si stále častěji volí různé netradiční předměty, např. podnikovou ekonomiku, právo, média, film a televizi a především psychologii a dějepis. Většina univerzit si vybírá studenty podle toho, kolik složili *A-levels* se známkou A eventuálně B, nikoliv podle studovaných předmětů, a proto žáci studují předměty, které považují za méně obtížné. V důsledku toho klesá počet žáků, kteří skládají *A-levels* například z fyziky, chemie a z cizích jazyků, a s tím i počet potenciálních vysokoškolsky vzdělaných pracovníků v těchto oborech.

Vocational A-levels zatím nejsou většinou univerzit uznávány jako vstupní kvalifikace pro studium na vysoké škole, přestože teoreticky jsou rovnocenné s *GCE A-levels*. Nejčastěji jsou skládány z těchto předmětů: informační technologie, zdravotnictví a sociální péče, cestovní ruch a turismus. Ředitelé odborných škol (*colleges*) a úředníci, kteří dohlížejí na zkoušky, však tvrdí, že *Vocational A-levels* jsou obtížnější než *GCE A-levels*.

Tabulka ukazuje výsledky *A-levels* za rok 2003 v některých předmětech:

Vyučovací předmět	Počet zkoušených z daného předmětu	Procento z celkového počtu zkoušených	Procenta podle známek					
			A	B	C	D	E	U
Chemie	36110	4,8	28,8	23,9	18,9	14,1	9,4	4,9
Francouzština	15531	2,1	31,4	26,4	20,0	13,3	6,6	2,3
Němčina	6950	0,9	31,2	24,3	19,5	14,9	7,5	2,6
Španělština	5781	0,8	33,0	27,6	19,0	12,8	5,6	2,0
Waleština	852	0,1	21,0	27,5	29,3	17,9	3,1	1,2
Dějepis	42018	5,6	23,5	26,1	23,8	16,9	7,4	2,3
Matematika	55917	7,5	38,9	20,5	16,0	11,8	7,7	5,1
Psychologie	41949	5,6	16,9	22,3	23,4	19,5	11,9	6,0
Náboženství	12671	1,7	23,0	28,8	25,3	14,8	6,0	2,1
Celkem	750537	100,0	21,6	22,9	23,0	17,8	10,1	4,6

Dívky jsou u zkoušek celkově úspěšnější než chlapci, kteří si vedou lépe pouze v moderních jazycích a v náboženství.

Pramen: <http://www.eurydice.org> | The Guardian, 2003, 14.8. ■

⁶ <http://www.wbq.org.uk/>

Blended Learning

V červnovém čísle Zpravodaje jsme se v článku o e-Learningu na straně 4 zmínili o novém termínu „blended learning“ s tím, že se mu budeme věnovat v některém z dalších čísel Zpravodaje. Výrazu blended learning, který lze volně přeložit jako „smíšené učení“ (anglické přídavné jméno „blended“ je známé například z krabiček s čajem), se používá i v Německu, kde se letos v červnu konalo 2. symposium o blended learning určené expertům z oblasti vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů.⁷

Při *blended learning* se vzdělávání na dálku, které využívá techniku buď vyspělou (televize, Internet), nebo jednodušší (hlasovou poštu nebo konferenční hovory), kombinuje s tradičním vzděláváním na místě. Příkladem *blended learning* mohou být:

- Tradiční semináře v kombinaci s telekonferencemi.
- Tradiční kurzy v kombinaci s neustálým e-mailovým spojením nebo pokračujícím dialogem s účastníky.
- Tradiční semináře v kombinaci s živým televizním vysíláním na více než jednom místě.
- Kurzy poskytované prostřednictvím webových stránek, které seznámí studenty se základní terminologií a pojmy, v kombinaci s vyučováním ve třídě, jež se pak soustřeďuje na aplikace a diskuse s odborníky.

Blended learning vychází vstříc především dospělým studentům, protože jim umožňuje, aby se učili v době, kdy jim to nejlépe vyhovuje, a způsobem, který je pro ně nejschůdnější.

Obsah učení může být utvářen tak, aby vyhovoval různým médiím, aniž by přitom byl zkracován nebo zjednodušován.

Technika, která umožňuje poskytovat vzdělávání „*just in time*“ (právě včas) kdekoliv a kdykoliv, není však při *blended learning* používána jako jediný nástroj. Vyučování ve třídě je vhodné k tomu, aby se studenti na začátku seznámili s technickými prostředky, s jejichž pomocí se budou sami vzdělávat, nebo k tomu, aby později mohli porovnávat své zkušenosti a studijní výsledky se svými spolužáky a konzultovat s učiteli.

Kvalitně připravené a dobře promyšlené *blended learning* je ve srovnání s tradičním vyučováním ve třídě méně nákladné na peníze i na čas, a přitom může přinášet lepší výsledky. Mohou se ho účastnit i ti dospělí, kteří by si jenom prezenční formu vzdělávání nemohli z časových důvodů dovolit.

Pramen:

http://www.oxfordprinceton.com/silver/blended_learning.asp | <http://www.gwsae.org/ExecutiveUpdate/2001/March/blended.htm> ■

Září v CEDEFOP

Koncem září (29. – 30. 9. 2003) se bude v Soluni konat další, v pořadí 18. diskusní setkání Agora na téma „Nesoulad v kvalifikacích a jak ho překonat“.

Problém nelze natrvalo zmírnit, či dokonce vyřešit tradičními opatřeními aktivní politiky trhu práce. Programy dočasné pracovní praxe a subvencovaného přijímání pomáhají jen málo. Nesoulad v kvalifikacích spočívá především v tom, že po některých kvalifikacích již není poptávka, a proto řešení spočívá do určité míry ve vzdělávání a v profesní přípravě.

Pozvánka na Agoru na webových stránkách CEDEFOP je doplněna krátkou informací o Soluni, ze které vybíráme:

Soluň byla založena v roce 316 před Kristem králem Makedonie Kassandrem, který ji pojmenoval po své ženě, sestře Alexandra Velikého, Thessaloniké. V Soluni sídlí největší univerzita v Řecku – Aristotelova univerzita. V době letních olympijských her v roce 2004 budou na stadionu v Soluni probíhat kvalifikační a semifinálové fotbalové zápasy.

<http://www.cedefop.eu.int/events.asp> ■

⁷ <http://www.blended-learning-symposium.de/>

Nové cesty ke vzdělávání ve Francii

Ve Francii jsou vzájemnou spoluprací škol vytvářeny četné nové vzdělávací sítě, semináře a lidové univerzity. Vzniká tak nový vzdělávací prostor umožňující přístup k vědění mimo klasické školní cesty a vzdělávání po celý život.

Myšlenka celoživotního vzdělávání vznikla už za Velké francouzské revoluce a rozvíjela se po celé devatenácté století, zejména v období rozvoje dělnického hnutí i utopického socialismu; po druhé světové válce se k ní ve svých dílech vrátili takoví myslitelé jako byl Joffre Dumazedier a později Ivan Illich.

V říjnu 2002 minulého roku byla otevřena lidová univerzita v Caen. Při první přednášce vzalo šest set posluchačů útokem místa v přednáškovém sále Musea výtvarného umění a dalším zájemcům musela ve vstupu zabránit ochranka.

Přednášky o hédonistické filosofii a o historii feminizmu byly pozorně sledovány. Následná hodinová debata byla skutečnou výměnou názorů. Posluchači se zajímali o přednášená témata, stejně jako například o komparativní teorii atomu u Lucretia a Demokrita. Přednášející profesor filosofie s pětadvacetiletou praxí a několika publikovanými knihami, Michel Onfray, byl mile překvapen a považoval takové zahájení za skutečný úspěch.

Odbornou úroveň přednášek zajišťuje Výzkumná skupina pro vzdělávání a prognózování (*Groupe de recherche pour l'éducation et la prospective – GREP*).⁸ V Toulouse toto neziskové sdružení už deset let zve k přednáškám odborníky z oblasti humanitních a sociálních věd, včetně psychoanalytiků. Přednášky se uskutečňují v cyklech, které nejčastěji zahrnují určitý celek. Úspěch spočívá v tom, že takto mohou nejzajímavější informace proniknout i k těm, kdo jsou v daném oboru laiky. Příkladů je mnoho. Lidová univerzita v Paříži uspořádala přednášky v encyklopedickém duchu (*esprit de l'Encyclopedie*), které se konaly na počátku roku 2000 (domnělého počátku nového tisíciletí, pozn. překlad.). Sál byl nabitý i když se jednalo o nanotechnologii!

Tento úspěch rozhodně nelze vysvětlovat pouze tím, že přednášky jsou bezplatné. Michel Onfray říká: „Křesťanství ztratilo vliv. Květen 1968 zničil mnoho hodnot. Marxismus, strukturalismus fungovaly jen podpůrně, takže se s nimi skoncovalo. Nyní čelíme sami celosvětovému násilí, nezaměstnanosti a světu zábavy; lidé se začínají obracet k filozofii, k intelektuálům.“

Konference a semináře, které jsou otevřené každému, bez dalších podmínek, se obracejí k městské populaci s ukončeným středoškolským i vysokoškolským vzděláním, či k populaci autodidaktické, bohaté nebo chudé, která je však nositelkou určité kultury (*porteur d'une certaine culture*). Sdružení lidových univerzit (*Association des universités populaires de France – AUPF*) se zaměřuje spíše na heterogennější populaci, bezpochyby proto, aby nabídka přednášek zaujala co nejširší veřejnost.

Ještě před patnácti lety zastupovalo AUPF jen sedm lidových univerzit. Nyní jich sdružuje sedmdesát, což představuje sto tisíc posluchačů. Jednou z nejvýznamnějších je Lidová univerzita v Mulhouse, která má šestnáct tisíc posluchačů. Přesto Francie nemůže soupeřit se sousedním Německem, kde lidové univerzity navštěvuje osm milionů posluchačů, nebo se severskými zeměmi. V Dánsku byla založena první univerzita tohoto typu už v roce 1848. Ve Finsku v roce 2002 navštěvoval lidovou univerzitu každý druhý Fin.

Předseda AUPF uvádí, že sdružení nyní pracuje na dvou záležitostech: valorizaci znalostí získaných v průběhu života (*la valorisation des acquis de l'existence – VAE*) a účasti v evropském programu Grundtvig⁹, který se zabývá přístupem k celoživotnímu vzdělávání.

⁸ <http://www.grep.fr/>

⁹ Viz poznámka na další stránce.

Počátkem sedmdesátých let byly zakládány Sítě vzájemné výměny vědomostí (*Réseaux d'échanges réciproques de savoirs* – RERS). Výměna probíhala mezi dětmi, jejich rodiči nebo mezi jinými zajímavými lidmi na základě přesvědčení, že každá bytost má něco, co může předat druhému: řemeslo, filosofii, nadšení. Učení je efektivní jen tehdy, je-li výměna vzájemná. Každý sdělí, co může jiným předat, a co se sám chce naučit: právo, šití, jazyky, truhlářství. Vyučující jsou buď teoretici, nebo praktici, záleží na požadavcích posluchačů, protože ti vytvářejí danou síť ve své čtvrti či městě – jako výraz lokální demokracie.

Ve Francii nyní existuje 700 až 800 těchto sítí a zahrnují přibližně sto tisíc osob. RERS vznikly také ve Švýcarsku, Rakousku, Španělsku, Itálii, Kanadě a v Africe. Všude navázaly na myšlenky vzájemnosti a pospolitosti, blízké myšlení 19. století, a jsou průkopníky nové formy lidového vzdělávání. Jedna ze zakladatelů RERS k tomu říká: „Když se učíme, učíme se také systém, ve kterém se učíme. Když se učíme v soutěživém systému, stáváme se soupeři. RERS chápe znalosti jako společný majetek k užívání. Konkurence neexistuje.“

Mnozí z těch, kteří prošli RERS, pokračují později ve studiu. Většina sdružení působících ve veřejném školství vydává diplom o ukončení studia, který však, aby byl platný, musí být evaluován univerzitou.

Henri Desroche přišel s nápadem vytvořit specifickou univerzitu, která by odpovídala potřebám dospělých a brala v úvahu jejich životní i praktické zkušenosti. Takto nyní působí takzvané kooperující koleje (*collèges coopératifs*), které poprvé zavedly validaci zisků ze zkušenosti (*validation des acquis de l'expérience* – VAE), která státní školství tolik zajímá. Studium na těchto kolejích je tříleté, placené, vychází ze společného základu a je přizpůsobeno individuálním možnostem studenta (*formation individualisée*). Kooperující koleje jsou otevřeny Evropě a zejména rozvojovým zemím; studuje zde přibližně tři sta studentů ve věku od 24 do 70 let, z nichž 35 procent pokračuje v doktorském studiu na univerzitě. Tato forma vzdělávání umožňuje kapitalizovat znalosti a zkušenosti těch, kteří pracují v nejrůznějších oblastech společnosti; otevření širokého pole znalostí je základním prvkem lidového vzdělávání, a to také vysvětluje jeho úspěšnost.

Vysoká škola průmyslová (*Conservatoire national des arts et métiers* – CNAM), se rozhodla obnovit tradici z roku 1848, která trvala až do roku 1960 a nabízela Nedělní lekce (*Leçons du dimanche*). Připojil se i Bernard Kouchner (zakladatel organizace Lékaři bez hranic, pozn. překlad.) a jednou za měsíc pořádá Neděli pro život (*Dimanche de la vie*), přednášky o zdraví a jiných aktuálních tématech. Tyto přednášky jsou určeny všem, vstup je omezen jen počtem míst v přednáškovém sále; v březnu proběhla přednáška na téma *klonování*.

Univerzita v Marne-la-Vallée pořádá každou sobotu cyklus přednášek nazvaných Marne-la-Valée v každém věku *Marne-la-Valée à tout âge*. Přednášky jsou z informatiky, z různých oblastí vědy, z historie a umění. Posluchači platí vstupné.

Přeložila Ladislava Chateau

Pramen: Monde de l'éducation, 2003, č.312, s.43-45. Upraveno a kráceno – originál je k dispozici v knihovně. ■

Sokrates - Grundtvig

Nikolaj Frederik Severin **Grundtvig** (1783 – 1872) byl dánský teolog, básník a historik a působil také jako ekonom, politik a pedagog.

„Všímal si i veřejného života a zasazoval se o národní a lidovou osvětu. Byl nepřitelem latinských škol, totiž vzdělání na základě řeckých a římských klasiků, a hlavní jeho zásluhou jest zařízení vysokých škol pro lid (*folkehøgskoler*). První zřízena v Røddingu a potom hojně po Dánsku, Norsku, Švédsku a Finsku.“*

Po tomto muži je pojmenována akce programu EU Sokrates, která se zaměřuje na posílení evropské dimenze ve vzdělávání dospělých a v celoživotním vzdělávání.

Prameny: *Ottův slovník naučný. Praha, Otto 1896.

<http://www.socrates-uk.net/grundtvig/> | <http://grundtvigsiden.homepage.dk/>

Problematika vzdělávání prostřednictvím Internetu

V lednovém čísle časopisu The International Journal of Educational Management se autoři jednoho z článků působící na vysoké škole managementu a technologie v USA zabývají potenciálními problémy, které může vyvolat vzdělávání prostřednictvím Internetu. Uvádějí příklady z oblasti vzdělávání manažerů, jejich poznatky však mají širší platnost, a proto jsme se rozhodli seznámit s nimi čtenáře Zpravodaje.

Problémy vyplývající z využívání Internetu při výuce lze rozdělit do tří kategorií: problém úsudku, problém vzdálenosti a problém etiky.

Problém úsudku, který může (negativně) ovlivnit schopnost rozhodování, je způsoben obrovským množstvím informačních zdrojů nabízených Internetem. Většina z nich je přístupných zdarma. Na Internetu lze najít informace téměř o všem, tyto informace si však někdy odporují a jejich platnost a spolehlivost často nelze ověřit. Kromě toho nejsou webové stránky na rozdíl od tištěných knih a časopisů „věčné“. Studie publikovaná v roce 2001 uvádí výsledky šetření, podle kterého po čtyřech letech neexistuje 80 % webových stránek, přičemž 50 % zanikne již po šesti měsících. (*Určitou jistotou jsou stránky renomovaných institucí, ale i u těch dochází z pochopitelných důvodů k průběžné aktualizaci obsahu.*) Posoudit věrohodnost webové stránky může být těžké, zejména pro studenty, kteří se teprve začínají orientovat v daném oboru.

Dalším nebezpečím je, že studenti, kteří se učí převážně z materiálů poskytovaných prostřednictvím Internetu, mohou začít považovat počítač a skrze něj i Internet za zdroj správných odpovědí na každou otázku. (*Autoritativně působí i pouhá kontrola pravopisu, nemá-li člověk po ruce tištěná pravidla.*)

Text v elektronickém médiu je vnímán odlišně od textu v tištěné knize. Možnosti hypertextu mohou být pro začínající studenty spíše matoucí. Nejsou-li schopni pochopit jeho strukturu a osvojit si novou formu čtenářské strategie, nemohou využít jeho výhody.

Problém psychologické vzdálenosti. Internet jako prostředek komunikace usnadňuje interakci studentů s učiteli, spolužáky a odborníky z praxe. Běžné používání tohoto prostředku však může vést k určitému komunikačnímu chování. Studiemi bylo zjištěno, že při používání počítačem zprostředkované komunikace je komunikační chování uvolněnější. Lidé jsou si více vědomi toho, co sdělují, než toho, jak je toto sdělení vnímáno. Někteří odborníci se domnívají, že prostřednictvím různých virtuálních prostředků mezilidské komunikace (*chat rooms* apod.) nedochází k opravdové „společenské“ interakci, ale vytváří se jen pseudo-společenství. Tato simulovaná společenství se spíše podobají hrám nebo představením.

V počítačem zprostředkovaném prostředí se lidé méně podrobují společenskému tlaku. To je důsledek nedostatku neverbálních a kontextových podnětů a zpětné vazby. Studenti se pak nemohou identifikovat se skupinou svých spolužáků. Komunikační styl uživatelů Internetu se může stát nepřiměřeně neemoční a odtazitý.

Rozvíjení „virtuálních“ vztahů někdy vede k omezování skutečných mezilidských kontaktů a účasti na společenském životě. Výzkumy také prokázaly, že delší čas strávený on-line může způsobovat depresi a vyvolávat pocit osamělosti, což má nepříznivý vliv na učení.

Jednou z výhod tradiční třídy je, že studenti vidí, jak odlišným způsobem reagují jednotliví spolužáci na stejné sdělení. K tomuto instinktivnímu pochopení rozmanitosti nemůže ve vzdělávání založeném na Internetu dojít a rozvoji sociálních dovedností studentů brání nedostatek interakce se spolužáky.

Problém etiky. Internet svádí k neetickému chování. Je snadné zkopírovat si z webových stránek hotové práce a vydávat je za své nebo sestavit „novou“ zprávu z odstavců převzatých z různých materiálů.

Rychlost, snadnost a (psychologická) vzdálenost vede k tomu, že člověk nevnímá tuto činnost jako neetickou. Navíc to, co se z Internetu zkopíruje, tam zůstává, takže to nevypadá jako krádež, nikdo se o tom nedozví a původnímu vlastníku není zdánlivě způsobena škoda.

Učitelé mohou částečně odstranit problémy úsudku, vzdálenosti a etiky promyšlenou organizací kurzů (přednášky odborníků, semináře apod. doplňují vzdělávání prostřednictvím počítače), pedagogickými prostředky a ukládáním úkolů studentům (např. ověřování věrohodnosti webových stránek).

Pramen: Sharma, Preeti – Maleyeff, John: Internet education: potential problems and solutions. The International Journal of Educational Management, 17, 2003, č. 1, s. 19-25. Lit. 37. ■

Celoživotní vzdělávání v Německu - názory BIBB

Celoživotní vzdělávání znamená, že vědomostem, dovednostem, kvalifikacím, kompetencím, které si člověk neosvojil v mládí, se v dalším profesním životě ještě může a musí naučit. Očekává se, že učení nikdy nepřestane, určitě ne v produktivním věku, ale dnes se právem či neprávem i od seniorů v důchodu očekává, že se budou dále vzdělávat. Tímto směrem jsou zaměřeny všechny národní i mezinárodní požadavky a dokumenty; také požadavky komise EU se zaměřují na podporu a rozšiřování programu celoživotního vzdělávání.

K celoživotnímu vzdělávání patří formální a systematické učení ve vzdělávacích institucích právě tak jako neformální individuální další vzdělávání a informální učení např. na pracovišti. Jde o samostatný systém vzdělávání a profesní přípravy, který na institucionální straně zahrnuje i vysoké školy. Nutným základem celoživotního vzdělávání jsou dobré školní výsledky stvrzené závěrečným vysvědčením (*Schulabschluss*), dobrá znalost čtení, psaní a počítání, pedagogická péče (*Betreuung*) v menších třídách, individuální podpora poskytovaná těm, kteří ji potřebují (děti imigrantů) a rozšíření nabídky celodenního programu ve školách.

BIBB se již dlouho zasazuje o rozvinutí osvědčeného systému počáteční a další přípravy a zvýšení jeho efektivity, od předprofesní přípravy a rozvoje předpokladů pro způsobilost k profesní přípravě ve všeobecně vzdělávacích školách, přes profesně orientační poradenství, prvotní profesionalizaci v nějakém státem uznávaném učebním oboru (*Ausbildungsberuf*), získání praktické profesní zkušenosti, zákonem upravené a státem nebo komorami certifikované další vzdělávání pro zvyšování kvalifikace (*Aufstiegsfortbildung*) až po rovnocennou možnost přístupu – s podporou a nabídkami pomoci (*mit Unterstützung und Hilfsangeboten*) – ke studiu v duálních odborných vysokých školách a k univerzitnímu studiu se vztahem k dané odbornosti, jakož i k průběžnému dalšímu vzdělávání. To je sedm stupňů či fází, jimiž je vymezeno celoživotní učení. A to se rozumí pod obsáhlým moderním a flexibilním vzdělávacím, odborně vzdělávacím a vysokoškolským systémem, který bude v Německu teprve třeba rozvinout, či spíše nejprve vytvořit povědomí potřebné k jeho prosazení.

Jádrem doporučení pro utváření celkového systému celoživotního vzdělávání jsou zásady, které se vztahují především k těmto cílům:

1. Rozvržení cílů učení do celého aktivního vzdělávacího, profesního a pracovního života.
2. Modularizace celkové vzdělávací nabídky a získávaných kvalifikací.
3. Pluralita a síťové provázání všech učebních míst včetně profesních škol (*berufsbildende Schulen*) a poskytovatelů jiných možností vyučení, i příležitostí k celoživotnímu učení (*Anbieter sonstiger Ausbildungsleistungen sowie lebenslanger Lernmöglichkeiten*),
4. Dualita jako princip práce a učení v systému uznaných oborů přípravy (*im Berufskonzept*).
5. Nepodceňování významu informálně získaných kompetencí a jejich uznávání.
6. Propojení se sektorem odborných vysokých škol a univerzit.

Počáteční profesní příprava se musí řídit především systémem uznaných oborů přípravy (*Berufskonzept*), resp. rámcem profesionality (*Beruflichkeit*), kdežto další a celoživotní vzdělávání se zaměřuje v první řadě na schopnost obstát na trhu práce a zaměstnatelnost.

Nejenom v systematizovaném a institucionalizovaném počátečním a dalším vzdělávání, nýbrž i ve všech fázích celoživotního učení je k zajištění jejich kvality nutné stanovenými standardy zajistit transparentnost, určitou jednotnost a uznávání. To by mělo být pro celoživotní vzdělávání uplatňováno obdobně jako v duálním systému počáteční profesní přípravy zákonným fixováním rámcových podmínek, kontrolováním kvality, kvalifikováním personálu dalšího vzdělávání, zkouškami a certifikováním. Certifikáty musí mít výpovědní hodnotu a spolehlivost.

V pluralitním systému celoživotního učení bude existovat mnoho certifikačních míst, a proto vyvstává otázka akreditačního zařízení zaměřeného na všeobecné blaho (*Gemeinwohl*).

Netransparentnost nabídky dalšího vzdělávání je známá, a „*Checkliste Qualität beruflicher Weiterbildung*“¹⁰ je prvním, leč nepostačujícím krokem k zjednání větší transparentnosti.

Účinnější opatření k zabezpečení kvality jsou především potřebná pro trh dalšího vzdělávání vůbec, také však pro nepřehledné množství nabídek celoživotního učení i pro uznávání výsledků informálního učení. Zájemci o další vzdělávání, tedy spotřebitelé, by se tak měli dostat do situace, že si budou moci v rozsáhlé nabídce najít ta opatření, která se budou hodit právě pro jejich vlastní potřebu, a to za přijatelnou cenu. To podporuje motivaci jednotlivce a zvyšuje jeho ochotu i osobně do dalšího vzdělávání a celoživotního učení časově a finančně investovat. Proto požadujeme takřikajíc jako opatření na ochranu spotřebitele v celoživotním učení zřízení nezávislé nadace „*Qualitätssicherung in der Weiterbildung*“ (Zabezpečování kvality v dalším vzdělávání), tedy něčeho na způsob „*Stiftung Bildungstest*“ (Nadace Vzdělávací test), která se nyní experimentálně ověřuje. Výsledky a návrhy této nadace bude pak možné a nutné doplnit kapacitně dostačujícím certifikačním systémem, jehož instituce budou legitimizovány nějakým neutrálním, nejlépe státním akreditačním místem.

Přeložil Mario Stretti

Pramen: Pütz, Helmut: „Hans lernt weiter...“ *Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis*, 32, 2003, č. 3, s. 3 – 4. Upraveno a kráceno – celý překlad a originál jsou k dispozici v knihovně. Z článku je citováno také v editoriale tohoto čísla *Zpravodaje*. ■

Občanská výchova imigrantů ve Velké Británii

Britská vláda uvažuje o tom, že žadatelé o britské státní občanství budou muset napříště absolvovat testy, aby prokázali znalost anglického jazyka (eventuálně waleštiny nebo skotské gaelštiny), britských reálií a historie.

Za tím účelem mají být zřízeny kurzy občanství (*citizenship classes*), v nichž se imigranti mají seznámit s těmito okruhy znalostí:

- Britské národní instituce (zrod parlamentní demokracie a současného volebního systému);
- Británie jako multikulturní společnost (vytvoření Spojeného království čtyřmi historickými národy, měnící se úloha a postavení žen ve společnosti);
- britské zákonodárství a právní systém;
- systém zaměstnanosti a národního pojištění;
- poradenská střediska pro občany a veřejné knihovny;
- každodenní potřeby (bydlení, placení účtů, vytváření dobrých sousedských vztahů).

Ti, kdo u testů neuspějí, nebudou sice vyhoštěni ze země, nebudou však mít volební právo a nezískají pas.

Pramen: *The Guardian*, 2003, 4.9. ■

¹⁰ Viz *Zpravodaj*, 2001, č. 11, s.8.

Postavení profesní přípravy ve Finsku

Šetření názorů učitelů na společenský status vzdělávání ukazuje, že z obecného hlediska je vzdělávání ve Finsku ceněno dostatečně. Postavení základního vzdělávání a profesní přípravy je však považováno za příliš nízké.

Šetření provedla Kancelář pro ekonomické informace (*Taloudellinen Tiedotustoimisto – TAT*) na základě dotazníků rozeslaných učitelům základních a středních škol. Návratnost byla 43 %.

Cílem bylo zjistit, co si učitelé myslí o vzdělávacím systému a o jeho prioritách, a zda, z pohledu jejich vlastní školy, získávají žáci nezbytné dovednosti. Učitelé byli rovněž požádáni, aby se vyjádřili k některým záležitostem rozvoje vzdělávacího systému.

Učitelé mají tendenci vnímat společenské postavení vlastní školy níže než postavení ostatních vzdělávacích institucí. To platí zejména o učitelích v odborném vzdělávání, jichž se 58 % vyjádřilo o horším ocenění, přičemž mnozí z nich si myslí, že všeobecně vzdělávací školy jsou nadhodnoceny.

Standard vzdělávacího systému ve Finsku je podle učitelů ve srovnání s ostatními západoevropskými zeměmi vysoký. Zvláště dobrá je výuka ve všeobecně vzdělávacích školách. Více než 47 % učitelů je názoru, že finský systém poskytuje rovné příležitosti oběma pohlavím. Schopnost systému poskytovat dovednosti pro pracovní život a informovat občany o možnostech vzdělávání byla posuzována jako přinejmenším slušná.

Výzkum rovněž zmapoval pohled učitelů na 26 prioritních oblastí ve vzdělávání. Čtrnáct z nich je podle názoru učitelů zvoleno dobře. Patří k nim výuka obecných předmětů, teorie, občanské výchovy a IKT. Učitelé kladně hodnotí spolupráci s rodinami žáků a dostupný výběr cizích jazyků. Nesdílejí obavy podnikatelské sféry o nedostatečném počtu odborníků v oblasti matematiky a přírodních věd nebo o nízkých dovednostech studentů v těchto oblastech. 64 % učitelů je spokojeno se zařazením těchto předmětů do vzdělávacího systému. Vzdělávací systém však podle nich nepodporuje dostatečně podnikatelství. Je to jediná oblast, která dostala známku nižší než sedm (6,88) v hodnotící stupnici pohybující se od 4 do 10.

Přeložil Petr Vicaník

Pramen: Cedefop Info, 2003, č. 1, s. 10. | <http://www.tat.fi/group/> ■

Nové knihy v knihovně

Learning to live together: have we failed? A summary of the ideas and contributions arising from the forty-sixth session of UNESCO's international conference on education. Geneva, 5-8 September 2001. [Učit se žít společně: nedaří se nám to? Souhrn myšlenek a příspěvků ze 46. zasedání mezinárodní konference UNESCO o vzdělávání. Ženeva, 5. – 8. září 2001.]

Geneva, UNESCO, International Bureau of Education 2003. 120 s.

Sg. 25 173

Eurostat: 50 Jahre Zahlen über Europa. 50 years of figures on Europe. 50 ans de chiffres sur l'Europe. [50 let čísel o Evropě.]

Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2003. 151 s.

Sg. 25 172

Informační gramotnost. Sborník příspěvků z konference, konané 27. listopadu 2002 v Moravské zemské knihovně. Sest. Jana Nejezchlebová. 1. vyd. Brno, Moravská zemská knihovna 2003. 133, 36 s. **Sg. 25176**

Příloha: **Směrnice IFLA** [Mezinárodní federace knihovnických sdružení] a **UNESCO pro školní knihovny.**

Počítačovou gramotnost nelze zaměňovat s informační gramotností, která je širší a obecnější. Počítačová gramotnost je nutnou podmínkou ke zvládnutí gramotnosti informační, ale jak vyplývá z předešlého, zdaleka to nestačí.

Zpravodaj

Odborné vzdělávání v zahraničí (do roku 2000 Zpravodaj VÚOŠ)

Vydavatel: Národní ústav odborného vzdělávání – Anna Konopásková
Weilova 6, 102 00 Praha 10 – Hostivař. Tel. 274 862 251, fax 274 863 380.

E-mail: konopask@nuov.cz <http://www.nuov.cz> Vydávání povoleno MK ČR pod č. registrace E 10679.